

תורה ומידות טובות

פרשת וישב | עלון מספר 239 | כניסת שבת: 16:21 (לנוהגים 40 דק' 16:01) יציאת שבת: גאונים 17:12 ר"ת: 17:45

אורחות חיים

פעם ישב מרן רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל בחדר לימודו, והגה בתורה. נכנסה הרבנית לחדר והגישה לו צלחת עם פרוסת עוגה. אך הרב המשיך בתלמודו ולא טעם מן העוגה. אמרה לו הרבנית: "תטעם, העוגה טרייה, זה עתה יצאה מן התנור". נשא הרב את עינו ושאל: "מי אפה אותה?" השיבה: "קרובת משפחתנו שבאה לעזור לי במטבח", והוסיפה: "אבל מני אפה לחשוש, היא הכינה את העוגה במטבח שלנו, ואפתה אותה בתנור שלנו".

אמר הרב: "את יודעת שלצערנו היא מחללת שבת, יש פוסקים שאומרים שלמחלל שבת יש דין של גוי, אם כן הבישול והאפייה שלו נחשב כבישול נוכרי". כשאשה מגישה לבעלה עוגה שנאפתה בביתם, אין סיבה נראית לעין שלא לאכול ממנה. מנין עלה במחשבתו לברר מי אפה את העוגה? אין זאת אלא ש"רגלי חסידיו ישמר" (שמואל א' ז', ט), מן השמים שמרו על הרב שלא ייכשל באכילה שיש עליה פקפוק. סייגים וגדרות מצילים ממכשול.

אחד מגדולי הצדיקים בדורנו היה רבי יהושע ממן, זקן רבני מרוקו. הוא היה רבה של העיר מרקש במרוקו, ולאחר עלותו לארץ ישראל כיהן כאב"ד בבאר שבע ונהריה, עד שעבר להתגורר בירושלים. זכינו כמה פעמים לארחו בשיבה. כבדנו אותו בדבר מאכל. הגשנו לו מנת דג, אך הוא סרב לאכל. לא הבנו למה. חשבנו שזה מטעמי נימוס, על כן שבנו על רצוננו לכבדו במנת דג. אך הוא דחה באדיבות את הכבוד ואמר: "תסלחו לי שאינני נענה לכם, מזה זמן קבלתי על עצמי שלא לאכול דגים". תמננו: "מדוע כבודו נמנע מאכילת דגים, הרי זה מועיל לבריאות?". הוא הסביר: "שמעתי שיש בעיה של תולעים בדגים, על כן קבלתי על עצמי להימנע מאכילת דגים". זו גדלות! נכון שאפשר להכשיר דגים, אבל הצדיק הזה החמיר על עצמו, שאם יש חשש כל שהוא לתולעים, במקום להיכנס לספקות, ולסמוך על כל מיני היתרים וקולות, הפתרון האמיתי פשוט מאד: להימנע מאכילתם. כך נפטרים מן הספק, ולא מטמאים את הגוף במאכלים שיש בהם איסורי תורה חמורים. (מתוך "משכני אמרי")

זענייני הפרשה

סאת הגאון הגדול אב"ד בד"צ "זרע אמת" ואב"ד "יורה דעה" זורנו הרב נסים יעקב עטייה שליט"א

וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען וְלוֹ, אִלּוּ שְׂמַעְתִּי שְׂמַקְשִׁים, מְדוּעַ כְּשִׁבִיקֶשׁ יַעֲקֹב לִישֵׁב בְּשִׁלּוּהַ קַפֵּץ עֲלָיו רֹגְזוֹ שֶׁל יוֹסֵף, אָמַר הַקַּב"ה לֹא מִסְפִּיק לָהֶם מֵה שִׁישׁ לָהֶם לַעוֹה"ב, עוֹד הֵם מִבְּקָשִׁים גַּם בַּעוֹה"ז. וְקֹשֶׁה, וְהִרִי מִצִּיּוֹן הִרְבֵּה צַדִּיקִים וְגִדּוּלִים שִׁזְכּוּ לַתּוֹרָה וְגִדּוּלָהּ בְּמִקּוּם אֶחָד, א"כ מְדוּעַ לֹא יִזְכֶּה לָכֵן גַּם יַעֲקֹב אֲבִינוֹ?

וּמִסְבִּירִים הַמְּפָרְשִׁים, דִּהְנֶה אֵיתָא בְּמִסְכַּת קִידוּשֵׁין (לע"ז), שֶׁכֵּר מִצּוּהַ בַּעוֹה"ז אֵין. וְהַסְבִּיר הַמְּפָרְשִׁים, שֶׁהַטַּעַם הוּא מִשּׁוֹם דְּקִיּוּ"ל (שֶׁסָּמַח. וְתוֹרָה"ה לְכוּלֵי עֲלַמָּא וְעִין קוֹרֵעַ אֲהַע"ז ס' כח סט"ו), שְׂכִירוֹת אֵינָה מִשְׁתַּלְמָת אֲלָא לְבִסּוּף. וְכֹאן יַעֲקֹב אֲבִינוֹ בִּיקֶשׁ לִישֵׁב בְּשִׁלּוּהַ, וְרָצָה לִיהֲנוֹת מִשְׁכָּרוֹ גַּם בַּע"ז, מִשְׁמַע שֶׁהוּא סוֹבֵר שִׁישְׁנָה לְשְׂכִירוֹת מִתְחִילָה וְעַד סוּף.

וְהֵנָּה כָּבֵר שָׂאלוּ הָרַשׁוּנִים הַיָּאן נִשְׂא יַעֲקֹב אֲבִינוֹ שְׁתֵּי אַחֵיוֹת. וְצִרִיךְ לֹמַר, שֶׁקִּידֵשׁ קוֹדֵם אֶת רַחֵל בְּשִׂכָר עֲבוּדָה שֶׁל שֶׁבַע שָׁנִים שְׂעֵבַד אֲצִלוֹ. וְלִבְנֵי רִימָה אוֹתוֹ וְנָתַן לוֹ אֶת לָאָה, וְקִידֵשָׁה בְּבִיָּאָה. אַח"כּ בְּאַמַּת רָצָה לְגַרֵּשׁ אֶת לָאָה, מִשּׁוֹם אַחוֹת אִשְׁתּוֹ, וְכִדְאִיתָא בְּמִדְרַשׁ (וְכַלְפָּאֵית רַבֵּי עַל, ז'): כִּיּוֹן שָׂרָאָה אֲבִינוֹ יַעֲקֹב שְׂרִימָה לָאָה בְּאַחוֹתָהּ, נָתַן דַּעְתּוֹ לְגַרְשָׁהּ, כִּיּוֹן שֶׁפְּקָדָה הַקַּב"ה בְּבָנִים, אָמַר, לֹאֲמַן שֶׁל אֱלוֹ אֲנִי מִגְרֵשׁ. אֲלָא הַבֵּין שְׁמַן הַשָּׁמַיִם הַסְכִּימוֹ עַל יָדוֹ.

וְהֵנָּה כָּבֵר שָׂאלוּ הָרַשׁוּנִים הַיָּאן נִשְׂא יַעֲקֹב אֲבִינוֹ שְׁתֵּי אַחֵיוֹת. וְצִרִיךְ לֹמַר, שֶׁקִּידֵשׁ קוֹדֵם אֶת רַחֵל בְּשִׂכָר עֲבוּדָה שֶׁל שֶׁבַע שָׁנִים שְׂעֵבַד אֲצִלוֹ. וְלִבְנֵי רִימָה אוֹתוֹ וְנָתַן לוֹ אֶת לָאָה, וְקִידֵשָׁה בְּבִיָּאָה. אַח"כּ בְּאַמַּת רָצָה לְגַרֵּשׁ אֶת לָאָה, מִשּׁוֹם אַחוֹת אִשְׁתּוֹ, וְכִדְאִיתָא בְּמִדְרַשׁ (וְכַלְפָּאֵית רַבֵּי עַל, ז'): כִּיּוֹן שָׂרָאָה אֲבִינוֹ יַעֲקֹב שְׂרִימָה לָאָה בְּאַחוֹתָהּ, נָתַן דַּעְתּוֹ לְגַרְשָׁהּ, כִּיּוֹן שֶׁפְּקָדָה הַקַּב"ה בְּבָנִים, אָמַר, לֹאֲמַן שֶׁל אֱלוֹ אֲנִי מִגְרֵשׁ. אֲלָא הַבֵּין שְׁמַן הַשָּׁמַיִם הַסְכִּימוֹ עַל יָדוֹ.

כֵּן זֶה יְבוֹא טוֹב רַק אִם נֹאמַר שֶׁשְׂכִירוֹת אֵינָה מִשְׁתַּלְמָת אֲלָא לְבִסּוּף, א"כ קִידֵשׁ אֶת רַחֵל בְּשִׂכָר עֲבוּדָה. אֲלָא אִם נֹאמַר שִׁישְׁנָה לְשְׂכִירוֹת מִתְחִילָה וְעַד סוּף, א"כ הוּא לִיָּה מְלוּהַ, וְקִי"ל (וְקִדּוּשֵׁין מ"ז). הַמְּקַדֵּשׁ בְּמִלּוּהַ אֵינָה מְקוּדֶשֶׁת, וְא"כ לָאָה הִיא אִשְׁתּוֹ הָרַשׁוּנָה, וְרַחֵל הִיא אִסּוּרָה לּוֹ מִשּׁוֹם אַחוֹת אִשְׁתּוֹ. זֶה מֵה שְׂאֵמְרוּ, בְּקֶשׁ יַעֲקֹב לִישֵׁב בְּשִׁלּוּהַ, דְּסִבְרִיא לִיָּה כְּמֹאן דְּאִמְרוּ שִׁישְׁנָה לְשְׂכִירוֹת מִתְחִילָה וְעַד סוּף, וְלָכֵן קַפֵּץ עֲלָיו רֹגְזוֹ שֶׁל יוֹסֵף דּוֹקָא, כִּיּוֹן שְׁבֵא מִרְחַל, פִּירוּשׁ, שְׁעַל יָדֵי זֶה נִתְעוֹרַר הָאִיסוּר שֶׁל שְׁתֵּי אַחֵיוֹת.

עוֹד שְׂמַעְתִּי הַסְבֵּר נִפְלֵא, דִּהְנֶה כְּתוּב (וְלִכֵּי הַיּוֹמִים-א' ה' א'): "וּבַחֲלָלוֹ יִצְעוּי אֲבִינוֹ נִתְּנָה כְּבוֹרָתוֹ לְבִנֵי יוֹסֵף בֶּן יִשְׂרָאֵל". וְהֵנָּה לְכַאוּרָה צְרִיכִים לְהַבִּין, אֲפִילוֹ אִם רֹאוּבֵן עָשָׂה חֲטָא גְדוֹל לְחַלֵּל יִצְעוּי אֲבִינוֹ, אֲבָל בְּכָל זֹאת מְדוּעַ נִעֲנָשׁוּ בָּנָיו אַחֲרָיו לְדוֹרֵי דוֹרוֹת, עַל יָדֵי זֶה שֶׁלְּקַחוּ מִמֶּנּוּ אֶת כְּבוֹרָתוֹ? אֲלָא הַסְבֵּר הוּא, שִׁיעֲקֹב אֲבִינוֹ רַחֵם עַל רֹאוּבֵן כִּרְחַם אֲבִי עַל בָּנָיו, וְכָל כּוֹנְתוֹ הִיתָה לְטוֹבָה, לְהַמְתִּיק אֶת חֲטָאוֹ וּלְמַחֲקוֹ לְגַמְרֵי, כְּדִי שֶׁלֹּא יִשְׁאָר בּוֹ פָּגַם. וְהֵנָּה רֹאוּבֵן כּוֹנְתוֹ הִיתָה לְשֵׁם שָׁמַיִם, כִּי תִבַּע אֶת עֲלֻבוֹנָה שֶׁל אָמוֹ, אֲבָל לְפִי זֶה יוֹצֵא שָׂרֵק מִחֲשַׁבְתּוֹ הִיתָה לְטוֹבָה, כִּי גְדוּלָה עֵבִירָה לְשָׁמָּה, אֲבָל בְּמַעֲשֵׂה בּוֹדָאֵי הִיא חוֹטָא.

וְהֵנָּה בְּשַׁעָה שֶׁנִּשְׂא יַעֲקֹב אֶת לָאָה הִיתָה מִחֲשַׁבְתּוֹ עַל רַחֵל, אֲךָ לְמַעֲשֵׂה הִיתָה לָאָה. וְבִזֶּה שֶׁהַעֲבִיר אֶת הַכְּבוֹרָה מִרֹאוּבֵן לְיוֹסֵף, הָרָאָה שֶׁהַעֲבִיר תְּלוּי נֶפֶשׁ.

בְּמִחְשַׁבָּהּ, וְכִיּוֹן שֶׁהִיתָה מִחֲשַׁבְתּוֹ עַל רַחֵל נִמְצָא שְׂמַגִּיעַ הַכְּבוֹרָה לְיוֹסֵף, וּמִמִּילָא לֹא חֲטָא רֹאוּבֵן, מִפְּנֵי שֶׁהִיתָה מִחֲשַׁבְתּוֹ רְצוּיָהּ. וְהֵנָּה גַּם כֹּאן, רָצָה יַעֲקֹב לִישֵׁב בְּשִׁלּוּהַ עַל חֲשׁוֹן בְּרַכַּת אֲבִינוֹ, א"כ ס"ל דְּהַמְעָשָׂה עֵינָהּ, שֶׁאִם נִלְךְ אַחֲרֵי הַמִּחְשַׁבָּה, הִרִי בְּמִחְשַׁבְתּוֹ יִצְחָק הִיא לְבָרֵךְ אֶת עֵשׂוֹ, וְעַל יָדֵי שְׂבִיקֶשׁ יַעֲקֹב לִישֵׁב בְּשִׁלּוּהַ, נִתְאַמַּת שְׁבִתָּה מַעֲשֵׂה הוֹלָכִים. וְא"כ, אֵיךְ לָקַח אֶת הַכְּבוֹרָה מִרֹאוּבֵן וְנִתְּנָה לְיוֹסֵף, זֶהוּ שְׂאֵמְרוּ, קַפֵּץ עֲלָיו רֹגְזוֹ שֶׁל יוֹסֵף.

עוֹד הַסְבֵּר כְּתַבּוֹ הַמְּפָרְשִׁים, בִּיקֶשׁ יַעֲקֹב לִישֵׁב בְּשִׁלּוּהַ קַפֵּץ עֲלָיו רֹגְזוֹ שֶׁל יוֹסֵף, מִפְּנֵי שֶׁהִיא הַעוֹנֵשׁ שֶׁל יַעֲקֹב וְשֶׁל יוֹסֵף שׁוּהַ. דִּהְנֶה אָמְרוּ חַז"ל (מְגִלָּה י"ז, וְעִין רַק"י לְעֵיל כ"ה, ט), שֶׁנִּעֲנַשׁ יַעֲקֹב אֲבִינוֹ, עַל שֶׁלֹּא קִיָּים מִצְוַת כִּיבוּד אֲבִי כָּל זְמַן שֶׁהִיא בְּבֵית לְבָן. וְיוֹסֵף נִעֲנַשׁ עַל שֶׁהוֹצִיא דִּבְיָה עַל אַחֵיוֹ. וְאִמְרוּ חַז"ל בְּמִסְכַּת מְנַחוֹת (מ"א), אָמַר רַב קָטִינָא לְמַלְאָכִים, הָאִם אִתָּם עוֹנֵשִׁים עַל עֵשָׂה, אָמְרוּ לוֹ כֵּן, בְּעִדָן דְּרִיתְחָא.

וְהַסְבִּירוּ, כִּי עָשָׂה שֶׁל צִיצִית אֵינָה חַיּוּב, אֲלָא אִם כֵּן לּוֹבֵשׁ מְלִבוּשׁ שֶׁל אַרְבַּע כְּנָפוֹת, אִזּוֹ יֵשׁ מִצְוַת עֵשָׂה לַעֲשׂוֹת בַּה צִיצִית. וְכִיּוֹן שֶׁרַב קָטִינָא פִּטְר נִפְשִׂיהּ מִיָּנִיָּה, אֵינּוּ מִחוּיֵיב עוֹנֵשׁ, אֲלָא בְּעִדָן רִיתְחָא. וְכֵן הִיא אֲצֵל יַעֲקֹב אֲבִינוֹ, שֶׁלֹּא עָבַר חֲלִילָה עַל מִצְוַת כִּיבוּד אֲבִי, אֲלָא כִּיּוֹן שֶׁהִיא בְּבֵיתוֹ שֶׁל לְבָן, מִמִּילָא הִיתָה מְנִיעָה. וְא"כ לֹא הִיא רְאוּי לִיעֲנֵשׁ, אֲלָא כִּיּוֹן שֶׁהִיא רֹגְזָה בְּשִׁבִיל יוֹסֵף, מִמִּילָא נִעֲנַשׁ גַּם הוּא בְּעִדָן רִיתְחָא. זֶהוּ הַפִּירוּשׁ "קַפֵּץ עֲלָיו" רֹגְזוֹ שֶׁל יוֹסֵף.

וישב יעקב בארץ מגורי אביו וְלוֹ, אִלּוּ אֵיתָא בְּמִסְכַּת שֶׁבַת (פ"ט), אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, רֹאוּי הִיא יַעֲקֹב אֲבִינוֹ לִירֵד לְמִצְרַיִם בְּשִׁלְשָׁאוֹת שֶׁל בְּרַזֵּל, אֲלָא שִׁזְכוּתוֹ גְּרַמָּה לוֹ, שֶׁנֹּאמַר (וַאֲנִי יֹא, ז'): "בְּחַבְלֵי אֲדָם אִמְשַׁכֶּם". וְצְרִיכִים לְהַבִּין, מְדוּעַ הִיא צְרִיךְ לִירֵד בְּשִׁלְשָׁאוֹת שֶׁל בְּרַזֵּל, מֵה חֲטָא שֶׁהִיא צְרִיךְ לְהַעֲנֵשׁ בַּעוֹנֵשׁ זֶה?

אֲלָא רִאִיתִי שֶׁהַסְבִּירוּ הַמְּפָרְשִׁים, דִּהְנֶה אֵיתָא בְּזוּרָה הַקְּדוּשׁ בְּפִרְשַׁת לָךְ לָךְ, כִּי מִכָּח שֶׁהֵלֵךְ אֲבִירָה אֲבִינוֹ לְמִצְרַיִם, נִגְרַם הַגְּלוּת לְבָנָיו. עַל כֵּן, כְּשֶׁבֵא יַעֲקֹב לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל גָּמַר בְּדַעְתּוֹ שֶׁלֹּא לִזְוֹעַ עוֹד מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בְּשׁוֹם אוֹפֵן. "וְיִשֵּׁב יַעֲקֹב", בִּישִׁיבֵת קִבְעַת כִּיֵּתֵד שֶׁלֹּא תִמוּט. "בְּאֶרֶץ מְגוּרֵי אֲבִינוֹ", לֹא כְּמוֹ אֲבִירָה שֶׁכֹּאשֶׁר: "וְיִהִי רַעֲב בְּאֶרֶץ" הֵלֵךְ לְמִצְרַיִם, וְכֵן יִצְחָק שֶׁהִיא בְּדַעְתּוֹ לְרֵדֵת לְמִצְרַיִם עַד שֶׁנִּצְטָוָה (לְעֵיל כ"ו, ז'): "אֵל תֵּרֵד מִצְרַיִמָה וְכוּ' גּוֹר בְּאֶרֶץ הַזֹּאת", וְכִמוֹ שֶׁהַסְבִּיר שֶׁם רַש"י. אֲךָ יַעֲקֹב אָמַר, יַעֲבֹר עֲלָיו מֵה שִׁיְהִיָּה וְהוּא לֹא יִיזָז.

וְכֵן כֹּאשֶׁר בֵּא הַרְעַב שֶׁלֹּא אֶת בָּנָיו, אֲךָ הוּא לֹא רָצָה לִזְוֹעַ. א"כ לֹא הִיא מִצִּיּוֹת הַהוֹרִידוֹ לְמִצְרַיִם אִם לֹא בְּשִׁלְשָׁאוֹת שֶׁל בְּרַזֵּל, וּבְשִׁבִיל כְּבוֹדוֹ סִיבַּב הַקַּב"ה עַל יָדֵי יוֹסֵף, שִׁיְהִי מוֹכֵר לִירֵד בְּשִׁבִיל פְּדִיּוֹן שְׁבוּיִים לְהַצִּיל אֶת בְּנֵי יוֹסֵף, שֶׁלֹּא יִשְׁתַּקַּע בְּעַמִּים, שִׁזְהוּ פְּקוּחַ נֶפֶשׁ.

דעת גדולי רבותינו - בימים ההם בזמן הזה

"אחז" רודף התורה, רצה לבטל תורה מישראל, אבל

הוא ידע שהדבר לא פשוט, הלוא ישנים בעם מנהיגים בעלי שיעור קומה שכל העם סר למשמעתם, אם ינסה לסגור בכח את בתי המדרש, זה יהיה יועיל, העם ימשיך לנהוג אחר המדרש ונהיגיו הרוחניים. תהיה זעקה גדולה, אולי גם הפגנות, זה לא ילך!!! ואף אם ישתלט על המהומה ויצליח לאכוף את תוכניתו לסגירה בכפייה של כל בתי המדרש, הלא מיד יקומו מחתרות, והתורה תמשיך בעוז ותעצמות. תסיסות ומהומות שלמעשה אינן משיגות את המטרה – לא זה מה שהוא רוצה כאן.

לאחז היתה תוכנית ארוכת טווח, מחושבת ומתוכננת היטב: "אם אין קטנים אין גדולים, אם אין גדולים אין תלמידים, ואם אין תלמידים אין חכמים", צריך להתחיל מהשורש, מהילדים הקטנים, ממוסדות הלימוד התורניים ותלמודי התורה, כך לבטל בתי כנסיות ובתי מדרשות. אבל כיצד עושים זאת?! כיצד יוכל להתערב בתוכנית הלימודים ולחולל את השינויים המבוקשים מבלי לעורר פרובוקציות מיותרות?! היתה לו תחבולה, והתחבולה הזאת מרומזת בשמו – "אחז"!!!!

לצורך שאלה גורלית זו, פנתה משלחת רבנים חשובים אל

הגאון רבי יצחק זאב סולובייצ'יק זצ"ל "הגאון מבריסק" אשר עמד בימים ההם בראש מערכות ישראל.

פנתה הגאון מבריסק ואמר: אמשול לכם משל למד הדבר דומה - אב ובנו הקטן הלכו לטייל, ותוך כדי הילוכם נכנסו ליער עבות מקום חיות ולסטים. כעבור דקות אחדות הבחין האב שילדו הקטן נעלם ואינו. החל לחפשו אנה ואנה תוך שהוא קורא בקולי קולות: "חיימק'ה, חיימק'ה", וכל כולו פחד ומורא לגורלו של הילד.

לפתע שמע את קולו של בנו: "אבא, אבא אני כאן! אבל אינני יכל לחזור, עכשיו תפסתי קוזק כיצד אעזבנו?!" צועק האב: "תעזוב את הקוזק מיד, חזור אלי שלא תאבד את הדרך!!!" כעבור כמה דקות שוב שומע האב את קול הנער מהדהד ברחבי היער: "אבא, אבא, אינני יכול לעזוב את הקוזק, הוא מחזיק בי, לא אני בו".

כשמוע המשלחת את המשל הנוקב והחודר, כאילו הוסבר מאליו הנמשל - מי שחושב לתפוס משהו משוואי הדת ולקבל מהם טובות, לבסוף מגלה כי הוא זה שתפוס בידיהם. "עובדו של והנהגות לזית בייסק' ח"ג עמוד כדל).

אומר ה"אמרי יואל" זצ"ל (במדבר 17 לז) תמוה הדבר, למה נקרא שמו אחז?! הלוא היה הצריך להקרא שמו "סגר" או "ביטל" וכדומה, היכן מצאנו שלשון אחיזה בורה על ביטול, להיפך בכל המקומות שמוזכר שמו אחיזה הרי זה בבחינת אחזתיו ולא ארפנו לשון החזקה ועזרה.

אלא כאן בדיוק טמון היסוד, זאת היתה התחבולה של אחז, הוא ידע שלעולם לא יוכל להתערב בלימודים של מוסדות התורה - אלא רק בתחבולה אחת שיאחז בהם, שיחזיק אותם, שיזרים אליהם תקציבים, שיממן משכורות, שיקח אותם תחת חסותו ותחת פיקוחו, רק כך הוא יצליח במשך הזמן לתפוס עליהם שליטה.

וזוהי תחבולתם של כל ה"אחזים" למיניהם אשר בכל דור ודור רוצים לעמוד עלינו לכלותינו ולהרחיקנו מן התורה, מעמידים פנים של מחזיקי תורה ודורשי טובתה, ובאמת שאינם רוצים אלא לאחז בה ולקעקעה חלילה.

לפני כחמישים שנה הועלתה הצעה מטעם הממשלה בארץ להקים "בתי ספר ישיבות" שבהם ילמדו רק תורה ללא לימודי חול. הצעה מאוד משכנעת שבה נכללה אף החזקת הישיבות וסיפוקן.

סיפור לשבת - הרב מרגלית ייעץ לאב לתלוש לילד את שתי אזניו...

עשה מעשה שלא ייעשה, אבא שלו ידע לרומם אותו, להציל אותו מההמון הזועם ולתת לו את החיזוק שהוא כל כך נזקק לו באותם רגעים. "סביר להניח שיהיו שם כמה 'נשמות טובות' בין המתגודדים סביבו, שיציעו גם עליך ויקראו לך 'לחנך' אותו כראוי, אבל אתה התעלם מהם. אין לך זמן אליהם. אתה עסוק עכשיו בבניית הקשר שלך עם הילד שלך, אלו רגעים קריטיים להצלחה בחינוך שלו. אל תתפתה להתעסק עם עניינים צדדיים ושוליים. "אתה לוקח אותו בנועם הביתה, בדרך אתה אומר לו (כן, אתה ביוזמתך אומר לו את זה): 'צדיק שלי! אני לגמרי בטוח שלא התכוונתם לעשות כזו מהומה, זה משהו שלא ציפיתם ולא תכננתם. בסך הכל רציתם לבדוק מי מגיע יותר מהר, ופתאום כל הסיפור יאז מכלל שליטה וקרה מה שקרה. בוא, כעת נלך הביתה לאכול צהריים. אתה בטח לגמרי תשוב ושובור מהחוויה הכל כך קשה שעברת, כשהמונן אנשים מקיפים אותך וצועקים היום אחרי הצהריים אל תלך לחיידר, תישאר בבית ואחרי שתנוח נדבר קצת על מה שקרה'. אחרי שהילד יאכל וינוח אל ישחק בחדר שלך ויירגע, תוכל לדבר אותו על הנושא, להסביר לו בנועם כמה חשוב לחשוב לפני שעושים כל דבר, לחשוב מה התוצאות של המעשים שלנו. "אבל לפני הכל הילד צריך לחוש שאתה בצד שלו. אחרת כל מה שתאמר, בכלל לא ייכנס לאוזניו. לא עכשיו וגם לא בעתיד, כי אם אתה לא בצד שלו, אין לו שום סיבה להיות בצד שלך, וללכת בהתאם לחינוך שאתה מנסה להקנות לו. . . . "עברו חודשיים", ממשיך הרב מרגלית לספר, ואותו אבא התקשר אלי שוב. ראיתי את המספר שלו על הצג, וחשבתי מי יודע איזה תעלול עולל בנו הפעם, אבל האבא דווקא התקשר כדי להודות לי. "תשמע, ר' אהרן', הוא מספר לי בהתרגשות גדולה. 'אתה לא יודע כמה אני צריך להודות לך. מאז אותו סיפור, הבן שלי נהיה בבאדם אחר. הוא מכבד אותי הרבה יותר, ומתאמץ מאוד להוכיח לי שהוא באמת ילד טוב. הוא הבין שאני בצד שלו והוא מתאמץ להיות בצד שלי. "התעלול הזה שהוא חולל אז, בכלל לא מוזכר בבית שלנו. אף אחד לא מדבר על זה. זה מקרה לא נעים שנשכח בתהומות הנשייה. גם הילד עצמו כבר לא זוכר את זה. "הוא גם זוכר דבר אחד", מסיים האב את דבריו, "הוא זוכר שאתה בצד שלו. . . . "כזה חינוך", מסכם הרב מרגלית, "זה חינוך של 'גם כי יזקין'. זה יישאר בעצמות של הילד. גם כשהוא יהיה בן 30 ו-40 ובגיל שיבה וזקנה, הוא ימשיך להתנהג כמו שבאבא שלו חינך אותו, כי בשנות הילדות שלו, אבא שלו היה בצד שלך, דאג לו, אהב אותו, רצה בהצלחתו של הילד ובטובתו, וזה היה חשוב יותר מהצלחתו וכבודו של האב".

להם ממש 'על הדרך'... "הילדים עמדו חיוורים ומבוהלים. הם בכלל לא התכוונו ליצור מהומה שכזאת. הם רק רצו לדעת מי מבין השניים צודק, ולראות אילו כוונות מגיעים מהר יותר לזירת התאונה..." אביו של אחד הילדים שמע על כך. מישהו דעכן אותו בטלפון, שהבן של עומד במרכז רחוב הרוקנס מול השטיבלך ו'סופג אש' מצד קבוצה נזעמת של אנשים. שכועסים על מעשה הקונדס שעשה.

"חמתו של האבא התעוררה. הוא זעם על בנו שעשה מעשה חסר אחריות שכזה, ומיהר לנסוע לכיוון כדי לקחת את בנו הביתה ול'חנך' אותו כראוי. "למזלו של הילד (ואולי גם של האבא. . .) שבועיים קודם לכן סיים אביו סדנא בת שמונה מפגשים, שהעברתי בנושא של חינוך ילדים, ולכן החליט האבא שבזמן שהוא עושה את דרכו אל המקום, הוא מתקשר אלי ומבקש שאסייע לו להחליט כיצד לנהוג בילד הסורר. "מה היית רוצה לעשות לילד?"; שאלתי את האבא בזהירות, והוא מצדו תיאר לי במילים קצרות ונזעמות את הכוונות שלו: ענישה קשה במיוחד, שכללה גם כמה אקטים אלימים למדי. "למה לו לעשות לו דברים כאלו בלתי הפיכים, יש לי בשטיבלך רעיון טוב יותר", השבתי לאב הזועם. "אולי תסיר לילד את שתי אזניו, ותכניס אותו למקפיא. אם הוא יתנהג בצורה סבירה בחודש הקרוב, תחזיר לו אוזן אחת, ואם הוא יישאר 'ילד טוב' חודשיים נוספים, תוכל להחזיר לו גם את האוזן השנייה... מה אתה אומר???" "ר' אהרן", זעק האב לעברי בטלפון, "אל תצחק עלי עכשיו. אני חייב לדעת מה לעשות עם הילד..." "תגלה אמפתיה", השבתי לו. 'כשתגיע לשם, פשוט מאוד תעצור את הרכב בצד ברובע, תיגש לילד בהליכה מתונה ורגועה, תתכופף לעברו, הנח יד על כתפו ואמור לו ברכות, 'בוא מותק, בוא נלך הביתה'. 'רגע', ביקש האבא לדעת, 'מתי אני נותן לו את הסטירה המצלצלת... רק אחרי שאנחנו מגיעים הביתה?...' "לא יידיד', השבתי, 'אין שום סטירה מצלצלת בתוכנית העבודה שלנו להיום, ואפילו לא צעקה או גערה. אנחנו עובדים היום עם אמפתיה בלבד... 'סליחה!!! הבן שלי מזיעק עשרות כוונות הצלה מסכנים, למקרה שלא היה ולא נברא, ואני עוד אמור לומר לו שזה בסדר גמור. ככה מחנכים ילדים???' "חלילה, אתה לא מסכים עם המעשה, אבל אתה כן מגלה אמפתיה. הבן שלך נמצא עכשיו באחד הרגעים הקשים ביותר שחיווה במשך כל ימי חייו. הוא עומד מול קבוצה של אנשים המעוניינים ללכות בו את זעמם. הוא בטח רועד מפחד, מבועת ומפחד עד אימה. את העונש הגדול הוא כבר קיבל. "אתה יכול עכשיו לזרות מלח על הפצעים שלו, להכאיב לו עוד קצת כדי להרגיע את הכעס שלך, ואתה יכול לנצל את ההזדמנות, ולהראות לילד שלך שההורים שלו אוהבים אותו בכל מצב, שהם בצד שלו! שגם כשהוא

בהקשר זה, מבקש הרב מרגלית לספר סיפור שאירע לפני כשנתיים וחצי, ושהוא עצמו היה שותף מרכזי באותו מעשה. "היה זה בשעת צהרים של יום קיץ שגרתי, ברחוב רבי אליעזר בן הרוקנס באשדוד. מי שמכיר יודע שמדובר ברחוב מרכזי מאוד, עם תנועה דו כיוונית ירדה למדי, ומשני צדי שורות צפופות של בנייני מגורים עם מדרכות רחבות לכל אורך הרחוב. בתחתיתו של כל בניין לפחות שתיים או שלוש חנויות. במרכז הרחוב נמצאים 'השטיבלך' המרכזיים של העיר, שמנייני התפילות ושיעורי התורה שם לא פוסקים מבוקר עד בוקר, בלי עין הרע. "שני ילדים בני 11 שבו באותה שעה מתלמוד התורה, בדרכם לארוחת צהריים בביתם, כפי שמקובל ברוב תלמודי התורה החסידיים בעיר, שהילדים שבים הביתה לארוחת הצהריים ולאחר מכן יוצאים שוב ל'חיידר' ללימודי אחר הצהריים והערב.

"תוך כדי הליכה התגלע ויכוח עמוק ומורכב מאוד בין שני הילדים, ששיקרו עסק בשאלה, איזה מבין ארגוני הצלה מגיב במהירות הגבוהה ביותר לכל קריאה המגיעה אליו, והכוונתם של איזה ארגון מקצועיים יותר. "הוויכוח המעמיק הפך סוער במיוחד, שככל אחד מהם מעלה טיעונים כבדי משקל המבוססים בעדידות שמיעה וראיה, שהגיעו לאוזניו מפי קרובי משפחתו ומכריו. והנה בעודם מתווכחים בלהט, נזכר אחד מהם שבכיסו מונח לו מכשיר טלפון סלולארי שלקח עמו בבוקר מביתו, לאיזה צורך שהתעורר, ולאחר שיקיב אישור מיוחד לכך מהנהלת הת"ת. בוא נזמין 'הצלה' ונראה", הציע לחברו שכמובן הסכים בהתלהבות.

"הם התקשרו למד"א, הודיעו על תאונה שאירעה משם מול השטיבלך ברח' הרוקנס באשדוד, ועוד לפני שהספיקו לסיים את השיחה ולתאר את המיקום המדויק של המקרה, כבר שמעו קולות סירנה מכל הכיוונים, כשרכבי הצלה, אופנועים, ואפילו כוונתים הרכובים על אופניים הגיעו מכל עבר. "הכוונתים לא נזקקו ליותר מכמה שניות כדי להבין שמדובר בקריאת שווא. קה גדלה והולך התאסף בן רגע במקום וההמולה היתה רבה. בדרך זו או אחרת התברר לבסוף, מי הם השניים אשר ידם היתה במעל.

"כוונת הצלה והמתנדבים הזועמים התנפלו על שני הילדים, והחלו לגעור בהם: 'אין אתם לא מתביישים... הוצאתם אותנו מהעבודה, מארוחת הצהריים, משיעור בתי המדרש, הפרעתם לנו את מנוחת הצהריים, איזה מין דבר זה? זה חילול השם עצום מה שעשיתם! אין אתם לא מתביישים לעשות דברים כאלו?'. ועוד ועוד צעקות וגערות כהנה וכהנה, כשגם חלק מהעוברים ושבים אינו מחמיץ את מצוות ה'תוכחה' שהזדמנה

מעיינו המשפט

נזאת הגאון הגדול אב"ד בד"צ "זרע אמת" ואב"ד "יורה דעה" מורנו הרב נסים יעקב עטייה שליט"א

לא נהג כהוגן, ומחמת זה נפגע רכבו ובא לתקן אצלו. וזה לא דומה לדון שבגמ' (כחובות לה) ששם הוסיפו לו אחת יתירה בדבר שיש לו קצבה, ונתן המעות התכוין לתת את המתנה במתנה אלא שאינו יודע למה, לרש"י מחמת ספק חולקין, וגם הראשונים שחלקו על רש"י וס"ל שאין כאן ענין של ספק, הוא משום שאני אומר שבדאי נתן את התוספת לשליח במתנה, אלא משום שהשליח סוף סוף הרויח מחמת מעותיו של המשלח, יחלקו. ובכל אופן נתן המתנה התכוין לתת במתנה את התוספת.

והנה יש מקום לדון בניד"ד מדין המבואר בגמ' (נ"מ לה): דאיתא התם במשנה: השוכר פרה מחבירו והשאלה לאחר ומתה כדרכה - ישבע השוכר שמתה כדרכה, והשואל ישלם לשוכר. אמר רבי יוסי: כיצד הלה עושה סחורה בפרתו של חבירו? אלא, תחזור פרה לבעלים, ע"כ.

והנה הטור ושו"ע (ח"מ סי' ע"ה) פסקו כר' יוסי דאמר כיצד הלה עושה סחורה בפרתו של חבירו ותחזור פרה לבעלים. ומה שפסקו כן הוא עפ"י ש"כ ברי"ף בסוגיא, והרמב"ם (הל' שכיחות פ"א ה"ו) וכן פסק הרא"ש.

וכתבו התוס' (פס, ד"ה תחזור פרה) שהטעם הוא, מכיון שהשוכר לא קונה אלא בשבועה, יאמר המשכיר לשוכר "דל אנת ודל שבועתך, ומשתעינא דינא בהדי שואל", ואפילו שיש עדים שמתה כדרכה, שאין השוכר צריך לישבע, מ"מ לא קני לה אלא בהבאת עדים יאמר לו "אני פוטרך מהבאת עדים".

ובנימוקי" כתב שהטעם הוא, שהשואל הוא שומר של הבעלים, ומכיון ששואל חייב באונסים, ישלח הפרה למשכיר.

ויש נפק"מ בין שני הטעמים, אם הבעלים ראו שמתה כדרכה, לדעת התוספות, השואל ישלם לשוכר, מכיון שבאופן שכזה אין צורך בעדים ולא בשבועה, שהרי הבעלים ראו שמתה כדרכה.

ואילו לדעת הנימוקי" ושאר הראשונים, אפילו אם ראו הבעלים שמתה, חייב השואל לשלם לשוכר. מכיון שהשואל הוא שומר הבעלים.

בכל אופן רואים אנחנו, שאין אדם עושה סחורה בפרתו של חבירו נגד דעת חבירו, אין אדם יכול להשתכר בממונו של חבירו נגד רצונו. כמו כן אין אדם עושה בגופו של חבירו שלא מרצונו. ובמקרה דידן, חבירו של בעל המוסך גונב את דעתו של בעל המוסך, ומוציא ממנו ממונו שלא כדין, שהרי בעל המוסך חשב שתיקן הרכב הוא של חבירו ולכן מוכן לתקן לו בחצי מחיר, אולם אם היה יודע שזה רכב שהזיק אותו, ובעל הרכב רוצה להוציא מהמזיק עוד 500 ₪ ולקחת זאת לעצמו, בודאי שלא היה מוכן לעשות זאת במחיר זה. וזה נקרא "עושה סחורה בפרתו של חבירו".

ואפילו לשיטת התוספות שכתבו שהטעם שאין אדם עושה סחורה בפרתו של חבירו משום שאומר לו "דל אנת ודל שבועתך", בנידון זה שמעביד את בעל המוסך ללא רווח ותשלום, הוי משתמש בגופו של חבירו, וגונב דעתו שלא כדין, מודים התוספות שאין אדם עושה סחורה בגופו שלא כדין, ואין אנו צריכים לטעם "דל אנת ודל שבועתך".

והסבר הדברים, שכאשר שכר פרה מחבירו והתחייב בכל החיובים של שוכר, ולאחר זמן השאלה לאחר,

האם מותר לאדם לגבות סכום כסף ממזיק בו בזמן שמחיר תיקון הנזק בפועל עלה פחות? והאם יתכן ככה"ג מצב של סוחר בפרתו של חבירו?!

הדין היה הכל להשליח, אלא כיון דבאתה ההנאה להשליח ע"י מעותיו של המשלח, אמרו חז"ל שיחלקו בהדדי המותר, והאי טעמא כתבו הרי"ף וכתובות נ"ז ע"כ מפני הרי"ף והרא"ש ופ"א סי' ט"ז והעיסור ואלוה"ש פ' שלישית ממון. וכתב הר"ן (על הרי"ף פ"א), דאליבייהו אפילו אמר המוכר בהדיא שנותן המותר להשליח, אפ"ה חולקין, עכ"ל.

ועיין בכסף משנה (הל' שולחן ושותפין פ"א ה"ה) שכתב שמשמע מדברי רש"י שאם אמר המוכר שנתן לשליח בדבר קצוב ושיש לו קצבה הכל לשליח, אבל הרי"ף כתב ולמה חולקין השליח ובעה"ב,

הואיל ובאת לשליח הנאה ע"י בעה"ב חולק עימו. ונראה מדבריו שאפילו נתן המוכר בפירוש להשליח חולק עם בעה"ב. ודייק הכס"מ בדברי הרמב"ם, שדעתו כדעת הרי"ף, שבכל אופן יחלוק עם בעה"ב.

והוא ממש"כ הרמב"ם "כל שהוסיפו המוכרים הרי הוא של שניהם", דמשמעות דברי הרמב"ם כדברי הרי"ף שבכל גוונא, בדבר שיש לו קצבה חולקין. ומן השו"ע (ח"מ סי' קפ"ג ס"ו) כתב כלשון הרמב"ם, שכל שהוסיפו לו המוכרים הרי הוא של שניהם, דבכל גוונא, בדבר שיש לו קצבה, אפילו אמר המוכר שנותן התוספת לשליח, יחלוק השליח עם בעה"ב, מכיון שבאה הנאה לשליח מחמת הממון של בעה"ב. וזהו דלא כדברי רש"י שמשמע מלשונו שהטעם שחולקין משום דהוי ספק, ומשמע שאם אומר בפירוש שזה השליח הכל לשליח.

וא"כ בניד"ד שמקבל 1000 ₪ ונותן למתקן רק 500 ₪, ונמצא שמרויח 500 ₪, לכאורה נראה שזה נחשב לדבר שיש לו קצבה מכיון שביררנו אצל שאר המוסכים ואמרו שתיקון כזה שווה 1000 ₪ א"כ נמצא שחבירו (בעל המוסך) נתן לו מתנה 500 ₪.

וא"כ לשיטת רש"י שכתב שחולקין מחמת הספק שלא ידוע למי נתן את התוספת הרי כאן ידוע בבירור שמה שהוזיל לו מהמחיר 500 ₪ הוא מחמת קשרי הידידות שביניהם. וכן לדעת הרי"ף שכתב דבר שיש לו קצבה יחלקו, משום שהשליח השתכר בכסף של המשלח ואפילו אמר בפירוש 'אני נתן התוספת לשליח' יחלקו שניהם, בניד"ד אין בעל הרכב משתכר כסף, רק מתקן את הנזק שנגרם לו, ובודאי שבעל המוסך הוזיל לו את המחיר מחמת קשרי הידידות שביניהם, א"כ ככה"ג הכל לבעל הרכב.

אולם נראה שאין הנידון דומה לראיה, דבניד"ד בעל המוסך מפסיד מכספו 500 ₪ עבור זה מכיון שהוא חושב שידודו מקבל הנחה זו, ובעל הרכב רק מונע ממנו להרויח את המחיר המלא עבור תיקון הנזק. שהרי בעל המוסך ודאי אינו חושב בכיוון כזה שזו עיסקת רווח של בעל הרכב מהנהה הפוגע דחייב לשלם לו את הנזק, ולו היה יודע זאת, ככה"ג בודאי לא היה מוכן להוזיל את המחיר. וזהו גניבת דעת בעל המוסך, שחושב שהמכונת נפגעה משום שבעל הרכב

שאלה: אדם שהזיק רכבו של חבירו ונמצא חייב בנזק, וכשהלכו לברר מהו שיעור הנזק הוברר שהתיקון יעלה 1000 ₪. והנה לבעל הרכב היה חבר שברשותו מוסך, וחבר זה הסכים לבצע את התיקון בעלות של 500 ₪ (אמנם לא גילה לבעל המוסך שלא הוא זה שצריך לשלם אלא מי שפגע בו). האם מותר לבעל הרכב לגבות מהמזיק 1000 ₪ עבור התיקון שהרי זהו מחיר השוק, ואת הרווח יקח לעצמו, או נאמר שמאחר שבמציאות לא שילם סכום זה אינו יכול לגבות מחבירו משום שהוא "עושה סחורה בפרתו של חבירו" כיצד יש לנהוג בדין זה?!

תשובה: מקור דין אלו בגמ' (כתובות לה) וז"מ לה), ובראשונים שם, ובהרמב"ם (הלכות שולחן ושותפין פ"א הל' ה', והלכות שכיחות פ"א הל' ו') ובטור (ח"מ סי' קפ"ג סעי' ו', וסי' ע"ז סעי' ה'), ובנושאי הכלים עיי"ש.

והנה גרסינן בגמרא (כתובות לה): **כאן שנה רבי: הכל לבעל המעות (פרש"י: כאן שנה רבי. במשנתנו למנו רבי: הכל לבעל המעות. הקולח שלוחו לזקוק לסחורה ולקח בזול הכל לבעל המעות ולא מני למימר אלא ארווחו): כדתיא: הוסיפו לו אחת יתירה - הכל לשליח, דברי רבי יהודה, רבי יוסי אומר: חולקין (פרש"י: מתיא. לזיכא פלוגתא) דתנאי כהא מילתא ומסקנא שמעתי דכדכר שאין לו קצבה אית ליה לר' יוסי הכל לבעל המעות וסתם לן רבי במתני' דהכא כר' יוסי דמתניתין נמי דכר שאין לו קצבה הוא דכל קרקע נמכר בזומד זה בפחות וזה ביוקר: הוסיפו לו אחת יתירה. בתוספתא למסכת דמאי ה"א): והתניא, רבי יוסי אומר: **הכל לבעל המעות! אמר רבי בר חמא, לא קשיא: כאן בדבר שיש לו קצבה (פרש"י: שיש לו קצבה. כגון קטנית הממכר בחנות במדה מלא כלי כפרוטה אם הוסיפו אחת יתירה חולקין דמתנה הוא יש לומר לשליח נתנה ויש לומר לבעל מעות נתנה): כאן בדבר שאין לו קצבה (פרש"י: דכר שאין לו קצבה. כגון טלית וחלוק וירק הנמכרים בזומד פעמים מותר למכור בזול ופעמים בזמזום הכל לבעל מעות שאין כאן מתנה אלא מוכר): אמר רב פפא, הלכתא: דבר שיש לו קצבה - חולקין, דבר שאין לו קצבה - הכל לבעל המעות. מאי קמ"ל? שינויא דשנינן שינויא הוא. עכ"ל הגמ'.** (ועמש"כ רש"י שהוא בתוספתא דמסכ' דמאי כתב במסורת הש"ס "כבר חיפשתי ולא מצאתי". ובהגה"ב פ"ח (פס, לוח א') כתב שהוא בריש פרק שמיני).**

והנה משמע מדברי רש"י שאם אומר בפירוש דנתן את התוספת לשליח, הכל לשליח! מכיון שבדבר שיש לו קצבה חולקין מחמת הספק, אבל בדבר שאין לו קצבה, הכל לבעל המעות, דפעמים מוכרים באומד, ופעמים מוכרים יותר זול.

ופסק מרן השו"ע (ח"מ סי' קפ"ג סעי' ו') וז"ל: היה השער קצוב וידוע, והוסיפו לשליח במנין או במשקל או במדה, כל שהוסיפו לו המוכרים הרי הוא של שניהם, וחולק התוספת השליח עם בעל המעות. ואם היה דבר שאין לו קצבה, הכל לבעל המעות. (מיהו אם אמר המוכר בפירוש שנתן לשליח, הכל של שליח) (ר"ן פ' אלמנה נזונית ותפוזת רמז"ן סימן ס'), עכ"ל.

וכתב הסמ"ע (פס, סק"ח) וז"ל: **השער קצוב וידוע**, פירוש, כגון שמוכרים בשר או יין במדה או משקל, וקצוב ועומד סך המדה או המשקל דרך משל בדינר, וכשנתן המוכר להשליח טפי ממדה אחת בדינר, מן

נקודות אור | סיפורים של תיקון מיזות | אנשים שחזרו לכור מחצבתם | וחיזוק לאלו שעדיין...

סח רבינו: "הגרא"מ שך זצ"ל שאל את הרב מבריסק זצ"ל מדוע יש מצוות אמונה, שהרי האמונה כל כך פשוטה!

"והתשובה לשאלתו היא: רואים כל כך הרבה אפיקורסים - גם רופאים ומדענים - אם כן מוכרח כי כך טבעו של עולם, שגם בעיני פשוט וברור כל כך, אפשר לעקם את השכל ולא לראות, ולכן יש את מצוות האמונה". והיו שהגדירו את המציאות הזאת, שאנשים יכולים להיות כופרים, כנס הגדול ביותר שעשה הקדוש ברוך הוא. וזהו מגזרת הכתוב בפסוק "ד' אמר לשכן בערפל".

יהודי שומר מצוות הביא עימו לחדרו של רבינו את אחיו - דוקטור לפיזיקה באוניברסיטה מפורסמת בארצות הברית. הדוקטור טען בפני רבינו: "חיפשתי את הקדוש ברוך הוא ולא מצאתי...". צחק רבינו: "תחפש בבטן ותמצא! הקדוש ברוך הוא אינו משהו גשמי שמחפשים אותו במיקרוסקופים שבמעבדה שלך... אין צורך לנדוד למרחקים, התבונן כאן בגופך ותמצא את הקדוש ברוך הוא. הבריאה מעידה על הבורא; הבגד מעיד על אורגו".

מספרים מפי השמועה, כי פעם נכנס אדם לרבינו ושטח בפניו שאלות באמונה. אמר לו רבינו: "עליך לדעת כי כל השאלות הן שטויות! כל הקושיות בטלות ומבוטלות מול הקושיה האחת: 'וכי יש בירה בלא בעל בירה?!', זו השאלה הגדולה ביותר!". עוד הוסיף להסביר לו: "מדוע מכנים את הכופרים 'כופרים בעיקר'? מפני שהשם יתברך הוא עיקר הכל. בלשון בני אדם כיום מכנים 'פתוח' את מי שירד מעט ברוחניות; וכי זה פתוח?! זה סתום! על האדם להיות פתוח, היינו להכיר באמת. ומה היא האמת? שהכל מהקדוש ברוך הוא, והוא מנהיג את העולם ועושה הכל".

ליל יום טוב ראשון של סוכות. רבינו פנה אל נכדו ואמר לו בהתפעלות: "הבט בשלהבות הנרות:

ניסים גלויים, שכל אחד הבחין בהם והבין שהם ניסים, ואילו בפורים הניסים היו בהסתה, והיה צורך במגילה שתגולל את מהלך העניינים לפי סדר כדי שנתבונן ונכיר בניסים שנעשו.

"את אותו הדבר אפשר לראות גם בימינו: הנה החזון איש ישב ולמד בוויילנא בשקט ובשלווה, ולפתע החליט יום אחד לעלות לארץ, ללא כל סיבה נראית לעין, ולא הועילו כל הניסיונות להניאו מרצונו זה. בסופו של דבר החזון איש חיזק את כל היישוב החדש, ודאג להחזיר בציבור את קיום המצוות התלויות בארץ. הכל בזכותו. היום אנו יודעים איזה חסד עשה עימנו הקדוש ברוך הוא בעלייתו של החזון איש לארץ.

"אותו דבר היה עם המהר"ל דיסקין זצ"ל, שהיה רבה של בריסק. משמים גלגלו שסכום כסף שהופקד בידו נגנב, וחשדו בו שידו במעל וכן הוצרך לברוח, והגיע לארץ מבלי שידע מה יהיה ואם תהיה לו משרה כלשהי, ואחר כך ראו שמשמים נשלח לחיזוק היישוב הישן בירושלים".

בשולי הדברים נוסף, כי אותו הדבר ניתן לומר על רבינו שליט"א: משמים נתנו בליבו להגר מבריסק לשוויץ, יחד עם ידידו הגאון רבי משה סולובייצ'יק זצ"ל ללא סיבה נראית לעין, שכן באותה תקופה עדיין לא החלו רוחות המלחמה לנשב, ואת חיוב גיוסו לצבא אפשר היה להסדיר במאמץ גם באופנים אחרים. והנה, בסופו של דבר הנשואים בבריסק הוכחדו בשואה הנוראה, ואת רבינו וידידו התיר הקדוש ברוך הוא כמגדלור לשארית הפליטה. הגאון רבי משה סולובייצ'יק היה בשעתו תל תלפיות ואבן שואבת לכל שרידי יהדות אירופה, ואילו רבינו עלה ארצה, וזכה להפריח את עולם התורה ולהיות לנו לעיניים לאורך ימים טובים. (ידי אהן לייב)

חלקן מהבהבות וחלקן דולקות יפה. גם זה מההשגחה העליונה - איזו שלהבת תהבהב ואיזו לא!". מן הניסים הגלויים רבינו ישב בחדרו ועסק בניסי יציאת מצרים. מישהו מהנכסים שאלו בתמימות: "בשעתו יכלו להרגיש את הקדוש ברוך הוא - כי ראו ענני כבוד, עמוד אש לפני המחנה, בארה של מרים וכן הלאה. אבל היום, איך אוכל להרגיש במוחש את מציאותו?".

השיב לו רבינו: "מי שביט יראה גם היום ניסי שמים! בהחלט אפשר לראותו" השואל לא הרפה, וביקש דוגמא שדרכה יוכל גם הוא להכיר ניסים של ממש. "זה שאדם מחתן את בתו, זה נס ממש!", השיב רבינו בהתרגשות. "ראה נא מפלאי חסדו של הבורא בדורנו!". בחנוכה היו ניסים גלויים "לדוגמא, בפרשת וישב, לכאורה אם נתבונן במהלך הפרשה נראה שיש דברים שנראים כמיוותרים. לשם מה התורה מאריכה בסיפור מהלך העניינים של מכירת יוסף וכל מה שמסביב? "אלא, התורה באה ללמדנו שכל המאורעות העוברים על האדם - גם אלה שנראים לו בתחילה לרעתו - הכל מסובב מן השמים להביא לו בסוף את הגאולה, כמו שרואים בפרשה אצל יוסף הצדיק, שכל שלב בפני עצמו נראה כרעה עבורו, וכאילו אין קשר בין מאורע למאורע, אך בסוף כל הקצוות נקשרים ומתברר שהכל היה לטובתו, שיהיה מלך ויגאל גם את בני משפחתו.

"כדבר הזה מצינו גם במגילת אסתר: כבר אמר הגר"א שבסיפור המגילה נראה כי אין קשר בין מאורע למאורע, אבל כשקוראים את הכל כתוב לפי הסדר, רואים שהכל מכוון מלמעלה להביא בסופו של דבר לישועה. וזו בעצם הסיבה שבחנוכה היו אין מגילה ואילו בפורים יש מגילה: בחנוכה היו

להעביר את הזהוב הראשון שמגיע לו מההסכם הראשון לשמעון אחיו. ואכן הסכימו הקהילה על הצעה זו. לאחר ימים נתמנה שמעון אחיו לש"צ, וגם הוא פתרוהו ממסים וכרגא, ואז בא ראובן לתבוע את הזהוב שויתר לטובת שמעון, בטענה כי עתה הקהילה פורעין בעד שמעון אחיו הכרגא, ועל כן מבקש ראובן את הזהוב כבתחילה, וע"ז הקהילה לא מסכימים. וכתב הרב אדמת קודש: איך ירצו הקהילה להרויח מגופו של ראובן, שהרי אין עושיין סחורה בפרתו של חבירו. אין יעלה על הדעת לעשות סחורה ולהרויח מגופו של חבירו, זה לא ייתכן. ונראה שזוהי גניבת דעת חבירו וגזל הוא ביד הלוקח מעותיו של חבירו שלא כדין.

היוצא מכל האמור לעיל להלכה: מי שפגע ברכב חבירו ועלות התיקון הוא 1000 ₪, ולבעל הרכב יש יד יד טוב

המשך מעמוד הקודם מעייני המשפט:

השכירות הראשונה עומדת, ולא נגרע שום דבר מההתחייבות הראשונה שהתחייב השוכר למשכיר. ולכן כתבו התוס' שיכול המשכיר לומר לשוכר 'דל אנת ודל שבועתך', ומשום שכן, ההסכם הראשון בטל ותחזור פרה לבעלים הראשונים. אמנם בניד"ד שרוצה בעל הרכב להוציא מבעל במוסך מעות שלא כדין, בודאי מעולם לא היה מסכים בעל המוסך לדבר שכזה, ונקרא שמוציא ממון מחבירו שלא כדין.

ומצינו נידון כעין זה בשו"ת אדמת קודש (ח"א חו"מ סי' ע"ו) שנשאל על קהילה שלקחה את ראובן לשוחט העיר, והתחייבה לסייע לראובן בזהוב אחד לכרגא. לאחר זמן הוסיפו למנותו כשליח ציבור, ופתרוהו ממסים וארנוניות ומתשלום הכרגא. ואז ביקש ראובן

שהוא בעל מוסך, ותיקן לו את הרכב במחיר של 500 ₪, וכעת הוא רוצה לקחת מהמזיק סך של 1000 ₪ וכך ירויח לעצמו 500 ₪, אסור לעשות כן משום שכל מה שחבירו המתקן (בעל המוסך) תיקן לו בחצי מחיר, הוא מחמת שחשב שבעל הרכב גרם נזק לעצמו, ורצה לעזור לו, ואילו היה יודע שהוא לוקח מהמזיק 1000 ₪ בעד התיקון ומרויח 500 ₪ לעצמו, לא היה מסכים. ויש כאן עושה סחורה בפרתו של חבירו, וגם גניבת דעת שגונב דעת חבירו בעל המוסך, ובנידון זה עוון זה חמור מאוד שיש כאן גם גזל, וגם גניבת דעת חבירו. ויהי רצון שנזכה להגדיל תורה ולהאדירה ולאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא בבריאות איתנה ונהורא מעליא וחפץ ה' בדידנו יצלח אכ"ר.

בית דין צדק ובית הוראה "זרע אמת" צדק צדק תרדוף הלך אחר בית דין יפה... (סנהדרין לב')

בית הדין לענייני ממונות | אישות | צואות | ירושות | הסכמי גרושין | קידושין | סיוע בעריכת חוזים | שלום בית

בנשיאות ובראשות אב בית הדין בד"צ "זרע אמת", בד"צ "יורה דעה", וראש כולל הוראה דיינות "אורות חיים ומשה" אשדוד

אב"ד מקודש הרה"ג יעקב נסים עטייה שליט"א

ובהרכב הדיינים המצויינים: מרא דאתרא רמב"ש א' הרה"ג יצחק שרבאני שליט"א

ראש כולל הוראה דיינות "חוקי ומשפטי ישראל" הרה"ג יצחק ביטון שליט"א

הדיין המצויין רב שכונת מקור ברוך ירושלים הרה"ג אהרון ירחי שליט"א

סניפי ביה"ד:
שפת אמת 5
בי"ש
האדמו"ר חב"ד
39 אשדוד

לפתיחת תיקים
ושאלות בטלפון
054-8416719

העלון יוצא לאור להצלחת

ה"ה פנחס אזולאי בן רחל וכל בני ביתו הי"ו